Jacek Potulski, Marek Skwarcow

AKTYWNA WALKA Z KORUPCJĄ

ASPEKTY PROCESOWE I MATERIALNE

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

AKTYWNA WALKA Z KORUPCJĄ

Biblioteka Palestry

Jacek Potulski, Marek Skwarcow

AKTYWNA WALKA Z KORUPCJĄ

ASPEKTY PROCESOWE I MATERIALNE

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
Gdańsk 2020

Recenzent
dr hab. Igor Zwoliński, prof. KPSW

Redakcja, skład i łamanie
Violet Design / Wioletta Kowalska

Projekt okładki i stron tytułowych
Filip Sendal

Publikacja sfinansowana ze środków Prorektora ds. Nauki UG
oraz Dziekana Wydziału Prawa i Administracji UG

© Copyright by Uniwersytet Gdański
Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

ISBN 978-83-8206-106-2

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel.: 58 523 11 37; 725 991 206
e-mail: wydawnictwo@ug.edu.pl
www.wyd.ug.edu.pl

Księgarnia internetowa: www.kiw.ug.edu.pl

Druk i oprawa
Zakład Poligrafii Uniwersytetu Gdańskiego
ul. Armii Krajowej 119/121, 81-824 Sopot
tel. 58 523 14 49

Spis treści

Wykaz skrótów 9

Wstęp 13

Rozdział I
Metody aktywnej walki z korupcją –
podstawy prawne 17

1. Geneza czynności operacyjno-rozpoznawczych w Polsce 17
2. Charakter prawny, definicja i zasady czynności operacyjno-rozpoznawczych 28
3. Projekt ustawy o czynnościach operacyjno-rozpoznawczych 38
4. Uwagi terminologiczne 43

Rozdział II
Metody aktywnej walki z korupcją w ujęciu
taktyki kryminalistycznej 47

1. Definicja taktyki kryminalistycznej 47
2. Taktyka kryminalistyczna a czynności dowodowe postępowania przygotowawczego 56
3. Zasady taktyki kryminalistycznej 61
   3.1. Zasada działania zgodnego z etyką zawodową 63
   3.2. Zasada praworządności 66
   3.3. Zasada humanizmu 68
   3.4. Zasada prawdy materialnej 69
   3.5. Zasada obiektywizmu 71
   3.6. Zasada szybkości działania 72

3.7. Zasady dokładności i wszechstronności badań, poszukiwań i działań 73
3.8. Zasada celowości działań 75
3.9. Zasada tajności 76
3.10. Zasada organizacji walki 77
3.11. Zasada dokumentowania czynności 79

Rozdział III
Kontrolowane przyjęcie lub wręczenie korzyści majątkowej – istota regulacji 81

1. Geneza i cel unormowania, definicja, organy uprawnione i zakres przedmiotowy 81
2. Klauzula subsydiarności a kontrolowane przyjęcie lub wręczenie korzyści majątkowej 87
3. Przesłanki zastosowania 89
   3.1. Zaistnienie przestępstwa z katalogu określonego w ustawie 89
   3.2. Sprawdzenie uzyskanych wcześniej wiarygodnych informacji o przestępstwie 95
   3.3. Realizacja czynności operacyjno-rozpoznawczych zmierzająca do sprawdzenia wiarygodnych informacji oraz ustalenia sprawców 110
4. Możliwość niejawnej rejestracji kontrolowanego przyjęcia lub wręczenia korzyści majątkowej 121
5. Organ stosujący 125
6. Ramy czasowe kontrolowanego przyjęcia lub wręczenia korzyści majątkowej 132
7. Możliwość stosowania kontrolowanego przyjęcia lub wręczenia korzyści majątkowej w toku toczącego się postępowania karnego 135

Rozdział IV
Wykorzystanie informacji zdobytych w trakcie kontrolowanego przyjęcia lub wręczenia korzyści majątkowej w postępowaniu karnym 143

1. Rodzaje materiałów uzyskanych w trakcie kontrolowanego przyjęcia lub wręczenia korzyści majątkowej 143

2. Przepis art. 393 § 1 zdanie pierwsze k.p.k. jako instrument prawny zezwalający na wykorzystanie informacji uzyskanych w ramach kontrolowanego przyjęcia lub wręczenia korzyści majątkowej w postępowaniu karnym 155
3. Przesłanki wykorzystania jako dowód w postępowaniu karnym materiałów uzyskanych w trakcie kontrolowanego przyjęcia lub wręczenia korzyści majątkowej 163
4. Zniszczenie materiałów uzyskanych w ramach kontrolowanego przyjęcia lub wręczenia korzyści majątkowej 178

Rozdział V
Kontrolowane przyjęcie lub wręczenie korzyści majątkowej w świetle norm Konstytucji RP i Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności 189

1. Uwagi wprowadzające 189
2. Kontrolowane przyjęcie lub wręczenie korzyści majątkowej a zasada proporcjonalności 192
3. Kontrolowane przyjęcie lub wręczenie korzyści majątkowej a prawo do prywatności 205
4. Kontrolowane przyjęcie lub wręczenie korzyści majątkowej a prawo do odszkodowania za bezprawne działania organów państwa 211
5. Kontrolowane przyjęcie lub wręczenie korzyści majątkowej w kontekście orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka 216

Rozdział VI
Kodeksowe regulacje ułatwiające walkę z korupcją 227

1. Uwagi ogólne 227
2. Instytucja tzw. małego świadka koronnego 230
3. Klauzula bezkarności 237
4. Korzystanie wspólne z klauzul „małego świadka" i bezkarności 250

Rozdział VII
Odpowiedzialność karna funkcjonariusza za naruszenie regulacji dotyczących kontrolowanego wręczenia lub przyjęcia korzyści majątkowej 253

1. Bezkarność odpowiedzialności za korupcję w przypadku wręczenia kontrolowanego 253
2. Dokumenty legendujące 258
3. Odpowiedzialność karna za naruszenie procedury związanej z wręczeniem kontrolowanym 268
4. Odpowiedzialność dyscyplinarna za naruszenie procedury związanej z wręczeniem kontrolowanym 275

Podsumowanie – wyłączenie odpowiedzialności karnej „figuranta" w przypadku naruszenia zasad kontrolowanego wręczenia lub przyjęcia korzyści majątkowej 277

Bibliografia 285

Wykaz skrótów

Akty prawne

d.k.p.k.	– ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. – Kodeks postępowania karnego (Dz. U. Nr 13, poz. 96 ze zm.)
EKPC	– Konwencja o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzona w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmieniona następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełniona Protokołem nr 2 (Dz. U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)
k.c.	– ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1740 ze zm.)
k.k.	– ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1444 ze zm.)
k.k.s.	– ustawa z dnia 10 września 1999 r. – Kodeks karny skarbowy (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 19 ze zm.)
Konstytucja RP	– Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 ze zm.)
k.p.c.	– ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 1575 ze zm.)
k.p.k.	– ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 30 ze zm.)
u.ABWAW	– ustawa z dnia 24 maja 2002 r. o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 27)
u.CBA	– ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 1921 ze zm.)

u.P – ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 360 ze zm.)

u.SG – ustawa z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 305)

u.SKWSWW – ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego oraz Służbie Wywiadu Wojskowego (tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 687)

u.UOP – ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Urzędzie Ochrony Państwa (tekst jedn.: Dz. U. z 1999 r. Nr 51, poz. 526 ze zm.) – akt utracił moc

u.ŻW – ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. o Żandarmerii Wojskowej i wojskowych organach porządkowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 431 ze zm.)

Zbiory orzecznictwa i czasopisma

GS – Gazeta Sądowa

GSP-PO – Gdańskie Studia Prawnicze – Przegląd Orzecznictwa

KKSSiP – Kwartalnik Krajowej Szkoły Sądownictwa i Prokuratury

KZS – Krakowskie Zeszyty Sądowe

NP – Nowe Prawo

OSNKW – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Karna i Wojskowa

OSNwSK – Orzecznictwo Sądu Najwyższego w Sprawach Karnych

OTK – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego

OTK-A – Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; zbiór urzędowy, Seria A

PBW – Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego

PiP – Państwo i Prawo

Prob. Krym. – Problemy Kryminalistyki

Prok. i Pr. – Prokuratura i Prawo

PS – Przegląd Sądowy

PWK – Problemy Współczesnej Kryminalistyki

WPP – Wojskowy Przegląd Prawniczy

Inne

ETPC	– Europejski Trybunał Praw Człowieka
LEX	– System Informacji Prawnej LEX
SA	– Sąd Apelacyjny
SN	– Sąd Najwyższy
TK	– Trybunał Konstytucyjny

Wstęp

Niniejsze opracowanie jest efektem wieloletniej praktyki stosowania prawa z punktu widzenia sędziego i adwokata w sprawach karnych, a także osób uczących prawa karnego materialnego i procesowego. Powstało ono z perspektywy projektu politycznego i prawnego, jakim była i jest walka z korupcją, jako konsekwencja bardzo bogatego orzecznictwa sądów polskich i Europejskiego Trybunału Praw Człowieka dotyczącego metod walki z korupcją, i wreszcie jako próba podsumowania tegoż dorobku.

Pracując nad zagadnieniem walki z korupcją na polu materialnym i procesowym, przede wszystkim trzeba sobie uświadomić, iż jest to zjawisko o bardzo zróżnicowanym stopniu społecznej szkodliwości, niejednolitej etiologii i różnych modelach ścigania. Nie budzi wątpliwości, że wartość, jaką dla obu stron korupcji jest dyskrecja oraz brak jednoznacznie określonego pokrzywdzonego, powoduje, iż mamy do czynienia z poważnym problemem z wykrywalnością przestępstw korupcyjnych. Przyjrzeliśmy się więc aspektom procesowym i materialnym walki z tą kategorią patologii społecznej.

Ważne jest, że w walce z korupcją Polska przez wiele lat była europejskim liderem. Jako kraj demokratyzujący się systemowo osiągnęliśmy cel, którym było radykalne ograniczenie korupcji. W jednej z najważniejszych i najwyżej ocenianych płaszczyzn badań zjawiska – indeksie percepcji korupcji Transparency International za 2019 r.[1], Polska, zajmując 41. miejsce wśród 180 krajów świata, wyprzedziła kraje tzw. Starej Unii – Grecję, Włochy, oraz większość „nowych" państw unijnych. Niestety ostatnie lata skutkowały pogorszeniem pozycji

[1] Na podstawie publikacji Transparency International, *Corruption Perceptions Index 2019*, Berlin 2019, www.transparency.org (dostęp: 1.09.2020 r.).

Polski we wskaźniku TI – Polska spadła z 29 pozycji; wyprzedziły nas m.in. Litwa i Hiszpania. Pozycję naszego kraju zdecydowanie pogarsza ograniczanie swobód obywatelskich i mechanizmów demokratycznej kontroli władzy. Co ciekawe, pogarszanie pozycji Polski czasowo zbiegło się ze zwiększaniem kompetencji służb zajmujących się walką z korupcją, w tym np. nadaniem dużych kompetencji Krajowej Administracji Skarbowej i jednocześnie brakiem zmian w antykorupcyjnym prawie karnym materialnym. Z drugiej strony, w roku 2003 – kiedy wprowadzono tzw. nowelą antykorupcyjną przepisy zaostrzające odpowiedzialność za korupcję – wskaźniki oceny Polski nie drgnęły. Zdecydowana poprawa nastąpiła od 2007 r., kiedy to, jak się później okazało, bezprawne, ale i spektakularne działania Centralnego Biura Antykorupcyjnego pokazały, że rzeczywiście walka z korupcją jest priorytetem władz.

Jasno to pokazuje, iż problemu korupcji nie da się „załatwić" tylko na płaszczyźnie legislacji karnoprawnej. Są to działania ogólnosystemowe – zarówno na poziomie prawnym, jak i społecznym. Z pewnością możemy powiedzieć, że nie ma w pełni demokratycznego kraju, który jedocześnie jest krajem skorumpowanym. Z korupcją walczyć należy poprzez legislację, ekonomię i edukację. Z drugiej zaś strony aktywna walka z korupcją prowadzi do pokus „chodzenia na skróty" i osiągania celu za cenę ograniczania wolności obywatelskiej, w tym także „wodzenia na pokuszenie" potencjalnych ofiar służb antykorupcyjnych. Stąd też baza materialna, ale przede wszystkim proceduralna aktywnej walki z korupcją musi być oparta o uczciwą legislację oraz jasne i czytelne procedury. W niniejszym opracowaniu staraliśmy się przedstawić je w sposób jak najbardziej przyjazny dla Czytelnika, kończąc aspektem materialnym – konsekwencjami naruszania procedur przez podmioty walczące z korupcją. Stąd też podział pracy, wynikający z naszych zainteresowań i doświadczeń zawodowych, był następujący: rozdziały I–IV oraz rozdział V, pkt 1–4 były efektem pracy Marka Skwarcowa, za pozostałą część opracowania, czyli rozdział V, pkt 5 oraz rozdziały VI–VIII odpowiadał Jacek Potulski.

W toku pracy przeszliśmy od aspektów procesowych, przez prawnomiędzynardowe, kończąc na regulacjach *stricte* materialnoprawnych i związanych z odpowiedzialnością funkcjonariuszy za

naruszenie prawa. Rozdział VIII jest swego rodzaju podsumowaniem – pokazuje, iż w demokratycznym państwie bezprawie służb nie może prowadzić do skazania obywatela, który był ofiarą ich nadmiernej gorliwości.

Na potrzeby niniejszego opracowania uznaliśmy, że nie jest konieczne tworzenie szczególnych definicji korupcji – odnosimy się przecież do przepisów już istniejących, w szczególności do kompetencji organów walczących z tym zjawiskiem. Punktem odniesienia jest oczywiście tutaj ustawa z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym[2] i jej art. 1 ust. 3a:

> Korupcją, w rozumieniu ustawy, jest czyn:
> 1) polegający na obiecywaniu, proponowaniu lub wręczaniu przez jakąkolwiek osobę, bezpośrednio lub pośrednio, jakichkolwiek nienależnych korzyści osobie pełniącej funkcję publiczną dla niej samej lub dla jakiejkolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu jej funkcji;
> 2) polegający na żądaniu lub przyjmowaniu przez osobę pełniącą funkcję publiczną bezpośrednio, lub pośrednio, jakichkolwiek nienależnych korzyści, dla niej samej lub dla jakiejkolwiek innej osoby, lub przyjmowaniu propozycji lub obietnicy takich korzyści, w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu jej funkcji;
> 3) popełniany w toku działalności gospodarczej, obejmującej realizację zobowiązań względem władzy (instytucji) publicznej, polegający na obiecywaniu, proponowaniu lub wręczaniu, bezpośrednio lub pośrednio, osobie kierującej jednostką niezaliczaną do sektora finansów publicznych lub pracującej w jakimkolwiek charakterze na rzecz takiej jednostki, jakichkolwiek nienależnych korzyści, dla niej samej lub na rzecz jakiejkolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania, które narusza jej obowiązki i stanowi społecznie szkodliwe odwzajemnienie;

[2] Tekst jedn.: Dz. U. z 2019 r. poz. 1921 ze zm.

4) popełniany w toku działalności gospodarczej obejmującej realizację zobowiązań względem władzy (instytucji) publicznej, polegający na żądaniu lub przyjmowaniu bezpośrednio lub pośrednio przez osobę kierującą jednostką niezaliczaną do sektora finansów publicznych lub pracującą w jakimkolwiek charakterze na rzecz takiej jednostki, jakichkolwiek nienależnych korzyści lub przyjmowaniu propozycji lub obietnicy takich korzyści dla niej samej lub dla jakiejkolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania, które narusza jej obowiązki i stanowi społecznie szkodliwe odwzajemnienie.

Definicja ta oczywiście może budzić pewne kontrowersje, aczkolwiek oddaje w miarę skalę zjawisk korupcyjnych. Przepisy zarówno materialne, jak i procesowe omawiane w niniejszym opracowaniu odwołują się do kolejnych typów przestępstw i jako takie mogą abstrahować od definicji ogólnej.

Podejmując się przygotowania monografii dotyczącej aktywnej walki z korupcją, postawiliśmy sobie cel, jakim jest omówienie zasadniczych krajowych regulacji procesowych, z uwzględnieniem aspektu materialnego, a skoro praca powstała na Pomorzu – także wskazaniem raf i mielizn prawnych. Skupiliśmy się na aspekcie praktycznym, bowiem szczególnie do praktyków kierujemy nasze rozważania, naiwnie licząc na to, że ich skuteczna praca spowoduje, że za wiele lat nasze opracowanie będzie już nieprzydatne – problem korupcji zniknie.

* * *

Składam podziękowania Pani Kierownik Biblioteki Sądu Okręgowego w Gdańsku Agnieszce Dybowskiej za okazaną wielką pomoc przy wydaniu książki.

Marek Skwarcow

Rozdział I

Metody aktywnej walki z korupcją – podstawy prawne

1. Geneza czynności operacyjno-rozpoznawczych w Polsce

Przedstawiając genezę czynności operacyjno-rozpoznawczych, należy mieć na uwadze, że już w okresie II Rzeczypospolitej Policja Państwowa działająca na podstawie ustawy z dnia 24 lipca 1919 r. o policji państwowej[1], a następnie na podstawie rozporządzenia Prezydenta RP z dnia 6 marca 1928 r. o Policji Państwowej[2] realizowała szereg zadań, w szczególności w sferze tzw. defensywy – dotyczącej obcych prób ingerowania w sprawy wewnętrzne kraju, dysponowała i wykorzystywała specjalne metody i środki pracy kontrwywiadowczej, które można obecnie określić mianem czynności o charakterze operacyjno-rozpoznawczym. Były nimi w szczególności: obserwacja, inwigilacja, cenzura korespondencji, podsłuch, prowokacja i wywiad

[1] Dz.Pr.P.P Nr 61, poz. 363 ze zm.; art. 2 tejże ustawy wskazywał, że policja państwowa jest organem wykonawczym władz państwowych i samorządowych i ma za zadanie ochronę bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego.

[2] Dz. U. z 1931 r. Nr 5, poz. 27 ze zm.; art. 1 rozporządzenia stanowił, że Policja Państwowa jest jednolitym, zorganizowanym na wzór wojskowy korpusem, przeznaczonym do utrzymania bezpieczeństwa, spokoju i porządku publicznego, a w zakresie dochodzenia i ścigania przestępstw organa Policji Państwowej są organami wykonawczymi władz sądowych i prokuratorskich stosownie do obowiązujących ustaw postępowania karnego i przepisów szczególnych.

konfidencjonalny. Metody te były charakterystyczne dla służby politycznej Policji Państwowej, a w ograniczonym zakresie stosowała je również policja śledcza[3].

Podstawą prawną wykonywania czynności operacyjno-rozpoznawczych Milicji Obywatelskiej był natomiast dekret z dnia 21 grudnia 1955 r. o organizacji i zakresie działania Milicji Obywatelskiej[4], który w art. 6 stanowił, że do jej zadań należą w szczególności: zapobieganie i przeciwdziałanie przestępczości, organizowanie walki z przestępczością i opracowywanie skutecznych metod tej walki, przeprowadzanie postępowania przygotowawczego w sprawach karnych, wykonywanie zaleceń prokuratury i sądów – w zakresie prawem przewidzianym. Uzupełnieniem tego dekretu była tymczasowa instrukcja dochodzeniowo-śledcza służby Milicji Obywatelskiej[5], która w § 7 pkt 2 i 4 stanowiła, że w wypadkach otrzymania anonimowej informacji o przestępstwie należało dokonać czynności sprawdzających, do których zaliczano wywiad (polegający na sprawdzeniu przez funkcjonariusza, czy określone zdarzenie miało miejsce), obserwacje lub inne przedsięwzięcia operacyjne. Powinny one być ograniczone do ustaleń pozwalających na podjęcie decyzji co do wszczęcia postępowania przygotowawczego lub odmowy jego wszczęcia.

Kolejnym aktem prawnym regulującym metody i formy pracy operacyjnej było zarządzenie nr 006/70 Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 1 lutego 1970 r. w sprawie pracy operacyjnej Służby Bezpieczeństwa resortu spraw wewnętrznych, którego załącznik w postaci Instrukcji o pracy operacyjnej Służby Bezpieczeństwa resortu spraw wewnętrznych w rozdziale IV regulował metody i formy pracy operacyjnej. Po raz pierwszy pojęcie czynności operacyjno-rozpoznawczych

---

[3] A. Misiuk, *Policja Państwowa 1919–1939*, Warszawa 1996, s. 282 i n.; R. Litwiński, *Korpus Policji w II Rzeczypospolitej. Służba i życie prywatne*, Lublin 2007, s. 308 i n.; K. Halicki, *Metody pracy informacyjno-wywiadowczej policji politycznej w okresie międzywojennym*, Prob. Krym. 2010, nr 268 (kwiecień–czerwiec), s. 75 i n.

[4] Dz. U. Nr 46, poz. 311 ze zm.

[5] Wprowadzona rozkazem nr 18/69 Komendanta Głównego Milicji Obywatelskiej z dnia 27 grudnia 1969 r.

pojawia się natomiast w ustawie z dnia 14 lipca 1983 r. o urzędzie Ministra Spraw Wewnętrznych i zakresie działania podległych mu organów[6], który to akt prawny w art. 6 ust. 1 stanowił, że funkcjonariusze Służby Bezpieczeństwa i Milicji Obywatelskiej w celu rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń oraz innych działań godzących w bezpieczeństwo państwa lub porządek publiczny wykonują czynności operacyjno-rozpoznawcze, dochodzeniowo-śledcze i administracyjno-prawne[7].

Po zmianach ustrojowych i wprowadzeniu w życie w miejsce Milicji Obywatelskiej Policji ustawodawca uregulował czynności operacyjno-rozpoznawcze w ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji[8]. Przepis art. 14 ust. 1 dawał Policji kompetencje w granicach swych zadań w celu rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń do wykonywania czynności: operacyjno-rozpoznawczych, dochodzeniowo-śledczych i administracyjno-porządkowych. Natomiast przepis art. 19 ust. 1 w wersji pierwotnej stanowił, że przy wykonywaniu czynności operacyjno-rozpoznawczych, w zakresie nieobjętym przepisami Kodeksu postępowania karnego, podejmowanych przez Policję w celu zapobieżenia bądź wykrycia zbrodni godzących w życie ludzkie, a także ściganych na mocy umów i porozumień międzynarodowych, Minister Spraw Wewnętrznych po uzyskaniu zgody Prokuratora Generalnego może zarządzić na czas określony kontrolę korespondencji, a także stosowanie środków technicznych umożliwiających w sposób tajny uzyskanie informacji oraz utrwalanie dowodów. Rada Ministrów miała określać szczególne zasady przeprowadzania czynności i rodzaje środków technicznych, o których mowa w ust. 1 (art. 19 ust. 2).

---

[6] Dz. U. Nr 38, poz. 172 ze zm.

[7] Przepis art. 14 ust. 1 stanowił, że w celu zapobieżenia niebezpieczeństwu popełnienia przestępstwa godzącego w podstawy ustrojowe, bezpieczeństwa lub obronności PRL, a także zbrodni zabójstwa, Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z Prokuratorem Generalnym PRL mógł zarządzić stosowanie środków technicznych w celu utrwalania śladów i dowodów.

[8] Tekst pierwotny: Dz. U. Nr 30, poz. 179 ze zm.; tekst jedn.: Dz. U. z 2020 r. poz. 360 ze zm.

Czynności operacyjno-rozpoznawcze zostały także unormowane w ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Urzędzie Ochrony Państwa[9] oraz w ustawie z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej[10]. Natomiast zgodnie ze znowelizowanym przepisem art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej[11] nowo powołane Wojskowe Służby Informacyjne wykonywały zadania związane z rozpoznawaniem i przeciwdziałaniem zagrożeniom godzącym w obronność Państwa oraz naruszeniom tajemnicy państwowej w zakresie obronności, jak również przygotowywały dla organów państwowych informacje i analizy istotne dla obronności Państwa. Obowiązki i uprawnienia związane z wykonywaniem czynności służbowych przez funkcjonariuszy Urzędu Ochrony Państwa dotyczyły odpowiednio żołnierzy wojskowych służb informacyjnych w zakresie wykonywanych przez nich zadań (art. 15 ust. 2).

---

[9] Tekst pierwotny: Dz. U. Nr 30, poz. 180 ze zm. Urząd Ochrony Państwa w zakresie swych zadań, w celu rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw wykonywał czynności operacyjno-rozpoznawcze i dochodzeniowo-śledcze (art. 6 ust. 1 ustawy). Przepis art. 10 ust. 1 stanowił natomiast, że przy wykonywaniu czynności operacyjno-rozpoznawczych, w zakresie nieobjętym przepisami Kodeksu postępowania karnego, podejmowanych przez Urząd Ochrony Państwa w celu zapobieżenia bądź wykrycia zbrodni godzących w porządek konstytucyjny, bezpieczeństwo, obronność państwa, a także zbrodni ściganych na mocy umów i porozumień międzynarodowych, Minister Spraw Wewnętrznych, po uzyskaniu zgody Prokuratora Generalnego może zarządzić na czas określony kontrolę korespondencji, a także stosowanie środków technicznych, umożliwiających w sposób tajny uzyskiwanie informacji oraz utrwalanie śladów i dowodów. Rada Ministrów określać miała szczegółowe zasady przeprowadzania czynności i rodzaje środków technicznych, o których mowa w ust. 1 (art. 10 ust. 2).

[10] Tekst pierwotny: Dz. U. Nr 78, poz. 462 ze zm.; art. 9 ust. 1 tej ustawy stanowił, że w celu rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw i wykroczeń w zakresie określonym ustawą o ochronie granicy państwowej oraz innymi ustawami funkcjonariusze Straży Granicznej pełnią służbę graniczną, prowadzą działania graniczne, wykonują czynności operacyjno-rozpoznawcze i administracyjne oraz prowadzą postępowania przygotowawcze według przepisów Kodeksu postępowania karnego, a także wykonują czynności na polecenie sądu i prokuratury w zakresie, w jakim obowiązek ten został określony w odrębnych przepisach.

[11] Tekst jedn. w wersji: Dz. U. z 1992 r. Nr 4, poz. 16 ze zm.

Jacek Potulski – doktor habilitowany nauk prawnych, profesor w Katedrze Prawa Karnego Materialnego i Kryminologii Wydziału Prawa i Administracji UG, adwokat, autor licznych publikacji z zakresu prawa karnego, w tym przede wszystkim na temat przestępstw korupcyjnych, karnoprawnej ochrony dziecka i prawa karnego w sporcie.

Marek Skwarcow – doktor nauk prawnych, sędzia Sądu Okręgowego w Gdańsku, wykładowca współpracujący z Wydziałem Prawa i Administracji Uniwersytetu Gdańskiego, autor kilkudziesięciu publikacji z zakresu procedury karnej, etyki zawodu sędziego, odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów sądów powszechnych.

„Książka stanowi gruntowne opracowanie z zakresu korupcji. Niewątpliwie godnym podkreślenia osiągnięciem Autorów jest szeroka eksploracja orzeczeń sądowych oraz dotychczasowych poglądów doktryny na obowiązujące akty prawne i rudymentarne problemy prawne, których wszelako w omawianych zagadnieniach nie brakuje. Wypada podkreślić, że jest to opracowanie kompleksowe, wnikliwe i *de facto* nowatorskie. Obie jego części (materialnoprawna i procesowa) wzajemnie z sobą konweniują, ukazując złożoność stanu normatywnego związanego ze zjawiskiem korupcji. W książce można odnaleźć również autorskie pogłębienia niektórych badań i zapatrywań wyrażanych w doktrynie. (...) Już na pierwszy rzut oka widać, że książka jest napisana «przez praktyków dla praktyków». Co szczególnie cenne, przyjmuje się tu dwie perspektywy poznawcze – obrońcy w procesach karnych oraz sędziego orzekającego w tego typu sprawach. Monografia będzie cennym narzędziem nie tylko dla teoretyków, lecz także (a nawet przede wszystkim) dla praktyków".

Z recenzji dr. hab. Igora Zgolińskiego, prof. KPSW

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego

Biblioteka Palestry

Adwokatura Polska – Prawo Ojczyzna Honor

ISBN 978-83-8206-106-2